

LITÚRGIA, PREGÀRIA, ESPAI I VIDA

lb⁵

dossiers **CPL**
editorial

EL SANTUARI, ESPAI DEL SILENCI PER A ESCOLTAR

Josep-Enric Parellada

Definició de santuari (del llatí *sanctuarium*).

1. m. La part més santa d'un temple. *El santuari de Júpiter*.
2. m. Lloc que particularment s'ha de respectar, l'íntim d'una cosa. *El santuari de la consciència*.
3. m. Església, capella, on es venera la imatge o la relíquia d'un sant.

1. SIS PREGUNTES

Una lectura fàcil o ràpida del títol d'aquest llibre podria donar peu a pensar que volem unir uns conceptes o unes realitats que són contradictòries. La raó per pensar-ho és el fet que molt sovint els mots *santuari*, *romiatge*, *pelegrinatge*, etc. s'associen al concepte de festa, de soroll, de trobament joiós. I és cert, quan pensem en els aplecs festius i en la majoria d'actes que se celebren en els nostres santuaris. Seria, però, esbiaixat quedar-nos únicament en aquesta percepció.

Si fem un pas més ens adonem que aquesta formulació engloba les sis preguntes fonamentals que es donen en l'àmbit pastoral dels santuaris. Sí, sis preguntes sobre les quals es fonamenta la teologia, l'espiritualitat i la pastoral dels pelegrinatges i dels santuaris. Sis preguntes que tenen forma circular i que es poden agrupar en elements binaris en forma de contrapunt.

¿Quines són aquestes preguntes?:

- ¿Qui parla?
- ¿Què diu i com ho diu?
- ¿On ho diu?
- ¿A qui ho diu? (fixeu-vos que no dic qui escolta, en un primer moment, ja que no sempre que ens parlen escoltem).
- ¿On ho escolta?
- ¿Què escolta?

Sis preguntes que fan que la nostra reflexió sigui fonamentalment teològica, ja que sempre que el cristià reflexiona, sempre que l'home o la dona es plantegen els temes decisius de la seva existència personal i col·lectiva haurien de fer-ho en referència a Déu, ja que no sols tot ve d'ell, sinó que ell es l'única clau de lectura de la nostra realitat present, passada i futura.

Anem destriant els tres blocs binaris que conformen l'enunciat de la nostra reflexió:

Qui parla / a qui parla

On parla / on escolten

Què diu i com ho diu / què escolten i com ho escolten

2. ¿QUI PARLA?

En les estructures de comunicació sovint hi ha una dissonància entre l'emissor d'una informació o comunicació i la seva persona. Aquest no és el cas del qui parla en els santuaris, ja que qui parla és ell mateix la paraula pronunciada, la paraula definitiva que en paraules de l'autor sagrat:

Mentre un silenci tranquil embolcallava l'univers i la nit era al bell mig de la seva carrera, la seva paraula totpoderosa, deixant els trons reials, baixà del cel (Sv 18,14-15a).

No es tracta d'una paraula qualsevol, sinó de la paraula adient, que arriba, que ve en el moment adequat: "arribada la plenitud dels temps" i no sols en la plenitud de la *historia salutis* (la història de la salvació), sinó en la plenitud, és a dir, en aquell moment en què l'home i la dona necessiten escoltar una paraula. El problema és, però, el mateix ahir i avui: els homes no ens adonem

Joan Pau II, Carta apostòlica *Tertio Millenio Adveniente*

Els santuaris apareixen com a llocs privilegiats de renovació de la fe i de la vida per a tots els qui desitgen revifar l'encontre amb el Senyor. En el santuari, no és només l'home qui busca Déu, sinó que és Déu qui ve en Persona, per la Paraula feta home, a parlar de sí mateix a l'home i a mostrar-li el camí pel qual és possible abastar-lo (núm. 6).

que ha arribat la plenitud del temps.

No és una paraula qualsevol, sinó que aquesta paraula té rostre:

El qui és la Paraula s'ha fet home i ha habitat entre nosaltres, i hem contemplat la seva glòria, glòria que ha rebut com a Fill únic del Pare, ple de gràcia i de veritat (Jn 1,14).

D'altra banda, més enllà del que en diu l'Escriptura, de Déu en podem dir ben poc i en sabem ben poc. I tot el que en diem o en sabem o fem, sempre és en relació a una experiència vital. En aquest cas, en relació a l'experiència vital que vivim en els santuaris i en els pelegrinatges.

Per això, podem dir que el qui és ell mateix la Paraula, en el santuari és:

- el qui sempre espera: “en la plenitud del temps”;
- el qui sempre surt a l'encontre: “ha plantat la seva tenda entre nosaltres”;
- el que sempre acull: “veniu a mi, tots els qui esteu cansats i afeixugats”.

3. ¿QUÈ DIU?

Sempre i en tot moment, una paraula de vida: “Jo he vingut perquè les ovelles tinguin vida, i en tinguin a desdir” (Jn 10,10). És una afirmació fonamental. El qui parla ho fa perquè els qui escolten tinguin vida.

Una paraula de salvació, una paraula que confirma que ser home i ser dona no és un mal pas, sinó que ser home o ser dona vol dir que el present té un passat d'amor i un futur per construir. I que en arribar al terme del present, tindrà un passat al darrera però també un amor infinit al davant.

Una paraula, que de forma misteriosa, com totes les coses, ens parla que la vida i la mort, el sofriment i la joia, l'esperança i el dubte, estan inscrits en el

L'acollida, la cordialitat (de *cordis*), són el llenguatge que predisposa la persona humana a obrir-se a Déu. Són molts els que s'adrecen a un santuari; la majoria no necessiten diners, tot i que alguna vegada sí, ni formulacions intel·lectuals: només reclamen l'obertura del cor i que els responsables dels santuaris que hi ha tot al llarg de la nostra geografia estiguin disposats a deixar-se “importunar”.

cor de Déu perquè Déu mateix, la Paraula, s'ha fet un dels nostres, amb totes les seves conseqüències. En aquest sentit és recomanable la lectura d'alguns textos de Miguel de Unamuno o d'alguns autors russos, com Dostoievski, Berdiaev... o autors com Bonhoeffer que s'atreveixen a parlar de que Déu és vulnerable, i, encara, Enzo Bianchi.

4. ¿COM PARLA?

Per saber com Déu parla, ho faig a partir del text d'Isaïes 50,5: "El Senyor, Déu sobirà, m'ha parlat a cau d'orella". Per tant, el qui parla no ho fa sorollosament sinó que ho fa d'una manera concreta. D'una manera que sigui intel·ligible i capaç de ser captada per aquell qui escolta.

Aquesta experiència tan profundament humana i religiosa és el que han copiat els experts en màrqueting. La diferència són els interessos. Mentre que en el cas de Déu és la *llibertat* la que neix de la seva Paraula, en el segon cas l'objectiu és molt sovint el mercantilisme.

Si fem un pas més, la comunicació ha de ser creïble. Per això, els entesos i els estudiosos, entre ells el P. Josua, dominic, quan tracten del testimoniatge cristià, afirmen que el veritable testimoni és aquell que s'identifica amb el missatge que anuncia.

En aquesta mateixa línia, el qui és la Paraula, no sols parla des del silenci, sinó que és també el Silenci. Ho tornarem a veure més endavant.

Ja a l'Antic Testament, trobem molts indrets on es parla del silenci, i seria molt interessant fer un recorregut bíblic cercant-hi el sentit. Només pensant-hi una mica, de memòria, trobem diferents textos que parlen del silenci com a condició necessària per a donar pas a la Paraula.

Recordem aquell: "Calleu, oh cels, i parlaré..." (Dt 32,1).

El llibre de la Saviesa diu: "Mentre un silenci tranquil embolcallava l'univers i la nit era al bell mig de la seva cursa, la teva paraula totpoderosa... es va llençar des del cel" (Sv 18,14-15), que ja hem citat.

El llibre d'Isaïes comença dient: "Escolta, cel, estigues atenta, terra, el Senyor parla..." (Is 1,2).

El Senyor ve a trobar Elies en el "murmuri d'un ventijol suau" (1Re 19,11-13).

I encara: "Guarda silenci i deixa parlar... guarda silenci i t'ensenyaré la saviesa", diu Déu a Job (Job 33,31-33).

Són els moments solemnes de la intervenció de Déu per fer callar tots els sorolls, per estar atents només a ell. En l'Apocalipsi, igual que en l'Antic Testament, la vinguda del Crist al final dels temps és anunciada per un silenci ple de solemnitat: "Quan l'Anyell va obrir el setè segell, es va fer silenci al cel" (Ap 8,1).

Aquest és el veritable sentit de les exhortacions de tots els pares espirituals. Deixar els sorolls del món per escoltar què ens vol dir Déu, per estar atents al que ell està fent.

Ja ara podem fer una primera conclusió: silenci i paraula, paraula i silenci, són les dues expressions inseparables d'una mateixa realitat o experiència.

Acollir o rebre

- Podem rebre algú sense acollir-lo, perquè rebre és un simple fenomen, mentre que acollir és una actitud del cor.
- Rebre no comporta cap compromís, acollir suposa exigència.
- Podem rebre i oblidar tot seguit a qui hem rebut; si acollim, hem d'estar per qui ha entrat en el nostre cercle.
- Podem construir defenses contra el rebre; acollir ens desarma.
- Disposem del que rebem; ens deixem disposar per Aquell (o aquells) que acollim.
- Acollir té el seu fonament en:
 - Retornar a la unitat, fer de dues o més coses, una de sola.
 - Donar el que tenim, compartir.
 - Reconèixer uns drets a l'altre.
 - Donar-se.

Germans meus, no comprometeu la fe que teniu en nostre Senyor Jesucrist gloriós fent distinció de persones. Suposem que, mentre la comunitat està reunida, entra un home amb un vestit magnífic i amb anells d'or, i entra també un pobre amb un vestit miserable. Si us fixeu en el qui porta el vestit magnífic i li dieu: "Seu aquí, en el lloc d'honor", i al pobre li dieu: "Tu queda't dret, o seu aquí, als meus peus", ¿no esteu fent diferències entre vosaltres? ¿No sou uns jutges que es guien per raonaments malvats? (Jaume 2,1-4).

5. ¿ON PARLA?

És evident que l'Esperit del Senyor parla on vol, quan vol i com vol. És també evident que aquesta afirmació de fe no contradiu que ell mateix s'hagi escollit uns llocs, uns temps, uns espais per fer-se present entre els homes. I això també és una veritat de fe, ja que ell ha vingut a plantar la seva tenda i no de forma metafòrica sinó ben real.

Per exemple, ho fa en els santuaris, aquests llocs sants venerables que formen part de la tradició religiosa més genuïna de la història de la humanitat.

Diguem alguna cosa de la realitat espacial del santuari. I dic realitat espacial perquè és necessari saber-ne alguna cosa de cara a fer el salt que ens porta a descobrir que la nostra corporeïtat és el veritable santuari i que som uns santuaris que cal escoltar perquè són gràvids del silenci que neix quan Déu ha pronunciat la seva Paraula.

Arribats a aquest punt, per saber exactament on parla Déu, em permeto reportar alguns trets dels santuaris perquè siguin realment uns espais on ressoni la veu de Déu i que l'home la pugui escoltar.

1. Tots els santuaris haurien de ser expressió de la idiosincràsia del que és un *lloc sant*. Aquest és un aspecte irrenunciable, en tant que grau definitori. Aquesta característica hauria de ser palpable, hauria de ser perceptible a través dels sentits per part de totes les persones que s'acosten als santuaris. S'obre així un tema nou: l'escolta a través dels sentits.
2. Tots els santuaris haurien de reflectir la realitat d'un *espai epifànic*, d'un espai en el qual ens sentim acollits per la presència del Senyor que invita a reposar en el si de la seva protecció i de la seva pau.
3. Tots els santuaris haurien de ser un espai, un *lloc protegit*, separat de tot el que ens pugui allunyar del sagrat. No pot ser una barreja sense solta ni volta de tota mena d'objectes i reclams, enmig dels quals es troba la "venerada i venerable imatge" que és el centre i la raó de ser del santuari.
4. Tots els santuaris convé que estiguin envoltats d'un *clima de silenci i de pregària*.
5. Tots els santuaris haurien de ser llocs de *comunió eclesial*, que ajudessin a trobar aquella projecció de vida de l'Església que ens invita a anar més enllà del que cada fidel viu en el context parroquial, un context reduït i que sense negar tot el que té de bo pot arribar a empetitir els horitzons.

6. Tots els santuaris haurien d'oferir la possibilitat de viure en unes hores o durant uns dies un programa complet de vida cristiana. Els fidels, en arribar a un santuari, no haurien d'inventar el seu propi programa *d'activitat cristiana*, sinó que, senzillament, haurien de sentir-se empesos a viure-la amb tota la intensitat.
7. Els santuaris haurien de ser un *lloc d'acollida* per a qualsevol cristià, sigui quina sigui la seva situació espiritual i el grau de la seva vivència de la fe, així com també un lloc on els qui ja viuen una intensa vida cristiana trobin la força, el consell espiritual, per caminar i progressar pels camins que sempre queden per descobrir en l'itinerari de la fe.

6. ¿QUI ESCOLTA?

El destinatari del missatge que vol fer arribar el qui és la Paraula és doble en els santuaris. Ens equivocariem si penséssim que es refereix únicament als pelegrins i als visitants. Els qui arriben a un santuari es troben amb els anomenats agents pastorals que són *homo viator* com ells.

¿Qui són aquests homes i dones “viatores”?

En primer lloc, són els homes i dones que viuen o malviuen en un temps concret i en un lloc específic o vaguen sense sostre.

Fent servir una analogia evangèlica, els qui arriben als santuaris són com la pesca miraculosa. Tota mena de peixos, grans i petits, alguns decidits al canvi o travats per múltiples pressions i lligams. Cadascun arriba amb una càrrega d'història personal i, explicitant-ho o no, amb una profunda nostàlgia de transcendència i de sentit per a les seves vides, sovint marcades per tantes dissorts.

Alguns tenen consciència de ser pelegrins. D'altres ni tan sols saben d'on venen ni cap on van, ni qui són. Altres, encara, desconeixen les seves possibilitats i la grandesa de la seva dignitat.

Molts arriben amb una forta càrrega de desestructuració familiar, laboral, psicològica, religiosa, amb por, amb angoixa i amb el desencís a flor de pell.

Alguns arriben cansats, cansats de tot, però també de manera misteriosa amb una certa esperança que ben segur no podran definir i per això no és estrany que confonguin el que busquen amb qui busquen. El santuari, com a lloc on Déu es manifesta, on Déu parla, té una vocació genuïna, *que és la de*

fer el bé i la de fer néixer el consol en el cor dels homes i les dones. I el consol és sempre font de llum i de vida.

Els qui arriben ho fan com a fills de l'Èxode, que després d'haver recorregut un llarg camí volen aturar-se per escoltar aquella paraula que des de sempre anhela el seu cor, encara que no ho sàpiguen i volen fer-ho escoltant el batec profund del seu cor, encara que tampoc no ho sàpiguen.

Si ens deixem dur per la lògica evangèlica, descobrim, sorpresos, que tots els qui arriben a un santuari, siguin peregrins explícits, visitants, turistes, desconcertats, etc., són germans i germanes que l'Església acull a la casa del Pare.

Joan Pau II afirmà que:

En un santuari, tots poden descobrir que són igualment estimats, igualment atesos, començant per aquells que la vida ha marcat, els pobres, els allunyats de l'Església. Cadascú pot descobrir la seva eminent dignitat de fill o de filla de Déu, encara que ho hagi oblidat.

¿D'on venen?

La nostra societat moderna és paradoxal. D'una banda, s'han esquerdat moltes de les parets mestres de la societat tradicional, de manera que un dels aspectes que defineixen aquest temps històric és, precisament, la crisi o l'enfonsament d'antigues seguretats, valors o evidències col·lectives. D'altra banda, observem un creixent retorn de tot el que és religiós (èxit del món oriental, atracció dels moviments carismàtics, etc.) i també la importància que es dona a l'anomenada "religiositat popular" o "pietat popular", és a dir, la gran majoria de persones que viuen la fe amb els sentits i busquen llocs on expressar-la.

Voldria enumerar alguns elements del món contemporani que contribueixen a crear aquesta sensació de crisi:

- precisament, la crisi de les institucions estables: família, matrimoni, institucions polítiques, la mateixa Església;
- el fracàs de les ideologies que pretenen donar una visió global i coherent de tota la realitat, ja que no responen a les preguntes definitives de l'existència humana;
- la crisi dels valors que han perdut el seu referent respecte al Transcendent i es converteixen en una caricatura de si mateixos;

- finalment, Déu mateix ha entrat en crisi per a molts dels nostres contemporanis, que ha donat lloc a una mena d'ateisme pràctic, que també viu una crisi profunda.

Aquestes crisis o fracassos no són neutres, sinó que donen com a resultat una nova mentalitat, conscient o inconscient, que toca i arrela en totes les persones, també entre els cristians. Aquesta mentalitat té els següents trets:

- *racionalitat*: la raó, la ciència i la tècnica tenen avui un lloc privilegiat. Les ciències segueixen prometent un futur radiant però els homes, cada cop més, el viuen com un futur incert i inquietant;
- *secularització*: l'home entès com a director de la història, prescindint de les instàncies religioses i de Déu mateix;
- *pluralisme*: és innegable una creixent diversificació de tota mena de corrents humans;
- *privatització*: l'home es replega i busca la seva vida personal i social;
- *llibertat i justícia*: valors que la nostra societat confessa com a bàsics, constitutius de l'home individual i col·lectiu;
- *consum i possessió*: es viuen com una realització pràctica dels ideals sobre l'home i la vida humana;
- *desencís i angouxa*: són pinzellades bàsiques de la postmodernitat que deixen un tel d'ombra sobre la nostra experiència humana, després de les experiències històriques i culturals i davant les fosques perspectives de futur.

Aquesta situació ideològica i pràctica que he mirat de definir, és la nostra, és el medi, l'àmbit, d'on surten tots els que arriben a un santuari, sense cap mena d'excepció, si més no en el context occidental.

Que no estranyi, doncs, que m'atreveixi a dir que vivim en un món complex que sovint supera les persones. Que m'atreveixi a afirmar que tots els que arriben a un santuari venen de lluny.

¿Què hi busquen?

Els santuaris són receptacles de tothom qui busca alguna cosa que no troba entre les coses que el món i la societat ofereixen.

En especial, hi busquen un contacte més directe amb Déu. Un contacte que expressi, amb força, les experiències profundes de la seva pròpia inquietud i

que faci sobresortir, alhora, certes perdudes i significats autèntics de vida espiritual, de transcendència, en darrer terme.

Les formes d'expressió d'aquesta recerca són diverses. Molts desitgen alleujament a molts patiments. D'altres esperen descobrir el camí per a descarregar les seves inquietuds i els seus desigs de fer el bé. Tot això deixa intuir la consciència, sempre difusa, que l'experiència viscuda en la peregrinació sigui encara la sortida més garantida per a fer front a la pesantor i la foscor de l'existència, a les preguntes decisives de l'existència humana.

Quan arriben al santuari

El que acabo de dir sobre l'*homo viator* ho podem dir també dels homes i dones que l'acullen al santuari. Per això, podem afirmar que en el santuari uns i altres s'evangelitzen mútuament i simultàniament. Tots, els qui arriben i els qui hi són, els uns a través dels altres reben un missatge de part de Déu, reben la seva Paraula.

Mirant de no esbiaixar la complexitat de les relacions humanes i de les dificultats que suposa la trobada o la "topada" entre les persones, i, concretament, tenint en compte la diversitat dels visitants i la complexitat dels responsables d'un santuari, ens podem adonar que existeixen certes actituds, nascudes i arrelades en l'Evangelí, que són el mitjà a partir del qual es pot començar a fer l'acolliment: l'acció de gràcies; la humilitat; el respecte; la valoració...

7. ¿DE QUINA MANERA ESCOLTA?

Massa sovint hem contraposat paraula i silenci. Dissortadament, s'ha parlat més del silenci que no s'ha pas intentat viure'l. Sabem per experiència que parlar-ne resulta relativament fàcil, és a la pràctica que no ho és tant.

Cal posar-nos, de bon començament, en guàrdia davant l'experiència del silenci. El silenci pren en la vida de les persones formes molt concretes i específiques. Totes elles expressen realitats que van molt més enllà del pronunciar o no paraules.

Hi ha qui calla perquè no té res a dir ni a dir-se. És un silenci molt perillós, és el que brolla de l'egoisme, del desamor, de la manca d'esforç per implicar-nos en la vida.

Hi ha qui calla perquè no pot parlar. Són molts els qui encara avui pateixen la manca de llibertat per a poder-se expressar i fer aflorar a l'exterior la seva vida interior o el seu pensament. I no ens cal anar gaire lluny.

Hi ha qui calla perquè està eixarreit interiorment. El cansament, la fatiga, l'esforç que no ha donat cap resultat... fan que les persones quedin com seques internament, com si res no vibrés.

Hi ha qui calla perquè no sap com formular ni expressar el dolor, el sofriment o la joia que viu internament o les situacions que l'envolten.

Hi ha qui calla perquè se sap confiadament en mans d'un altre.

Hi ha encara qui calla perquè Déu també calla o ha restat en silenci quan hom se li ha adreçat.

¿De quin silenci parlem quan ens referim als santuaris? Ens referim precisament a tots aquests silencis, ja que els homes i dones que hi arriben, com dèiem abans, són com la pesca miraculosa i els silencis que expressen són contrapunt al silenci a través del qual Déu parla.

Encara, ¿en els santuaris quina experiència de silenci cal fer al costat de les que acabem de dir, ja que són experiències que toquen la realitat més fonda de la persona humana i en les quals ha d'arribar el Silenci-Paraula que és Déu mateix?

El primer que hauríem de dir, és que els santuaris poden ser unes bones escoles per aprendre a escoltar el silenci de Déu. Karl Rahner, en la seva coneguda obra "L'home, oient de la Paraula", descrivia com l'home és essencialment, tant antropològicament com filosòficament i teològicament, un ésser capaç d'escoltar Déu. Un Déu, però, que a voltes calla. Davant aquesta constatació el mateix Rahner deia que l'home és simultàniament un ésser capaç d'escoltar el silenci de Déu. És, doncs, la capacitat d'escolta el que defineix l'home i la dona de tots els temps. Els defineix perquè la seva existència es deu a una Paraula pronunciada per la boca de Déu. Per això a Thomas Merton li agradava de dir: "¿Qui soc jo? Jo soc una Paraula pronunciada per la boca de Déu".

Aprendre a escoltar el silenci de Déu. Aquesta és una de les tasques més importants que tenen avui confiades els santuaris. El silenci de Déu és un silenci que experimentem constantment. Es tracta però d'un silenci diferent al dels humans, ja que ell, com que és la Paraula, és també el Silenci. Fins ara no ho havíem formulat d'aquesta manera. Déu és el Silenci. Un silenci que engendra vida i també un silenci que a voltes fa mal i forada l'ànima. Jesús mateix el va experimentar.

Abans de continuar, voldria dir que si Déu és la Paraula i és el Silenci, nosaltres, els humans, també ho som. Però no ho som per nosaltres mateixos,

sinó perquè un altre ens ha pronunciat i ens ha fet ser a imatge i semblança seva, amb tot el que això significa i comporta.

Aquí, fent un cert antropomorfisme, podríem dir que davant el silenci dels altres (un silenci buit o ple, tant és) cal ser molt respectuosos. Personalment ho intento aplicar a Déu. *Ens cal respectar el seu silenci*. Hi ha, però, quelcom de diferent de quan ens trobem davant el silenci dels altres. Davant el silenci de Déu podem aixecar el nostre crit, el nostre clam, la nostra protesta, perquè Jesús, la Paraula, va fer arribar el seu atordiment al cor de Déu. D'un Déu que va continuar callat. La resposta no va ser l'esperada. La resposta al gran crit de Jesús a la creu i que l'evangelista Marc no es va atrevir a transcriure, és el sepulcre buit.

Els santuaris haurien de ser escoles del silenci de Déu, ja que sols un Déu que sap callar davant els nostres moments d'incertesa, de dubte, pot fer descobrir en el cor el do preuat de la llibertat; d'una llibertat que ens permet fer opcions. Unes opcions que no són fruit de la imposició sinó de l'amor que acompanya el silenci creador de Déu.

Els santuaris, encara, haurien de ser escoles on els homes i dones prenguéssim consciència que Déu sempre surt a l'encontre, que sempre espera, que sempre acull. Un encontre, una espera, una acollida paradoxal, que fuig dels esquemes que sovint portem en el cor i en la intel·ligència.

Convindria que, en els santuaris, en els espais dedicats especialment a la pregària, en les confessions i en l'acollida personalitzada de les persones que hi van per "deixar-hi", com féu la mare de Samuel (cf. 1Sa 1,9-12), el silenci dur i nu de la desolació sota tantes formes, puguin captar que el camí del silenci de Déu ens empeny a una constant recerca de la seva paraula, tossudament, sense parar.

Per viure, per experimentar el silenci del qual estem parlant, ens cal un silenci també exterior, i els santuaris en poden ser un bon exemple. Per viure el silenci del cor necessitem un clima, una absència de soroll. El P. Miquel Estradé escrivia fa uns anys:

Amb soroll es promouen les modes, amb soroll s'orquestran els eslògans, amb soroll ens fan comprar el que volen, amb soroll ens fan acceptar idees... Estem com drogats pel soroll, tan aviciats de soroll que hi ha qui no pot sortir al camp sense el transistor al costat. El soroll fa oblidar el silenci i, doncs, l'admiració, i pot fer oblidar la paraula i el diàleg. La raó és que el silenci i la paraula ens posen en contacte amb el nostre jo, mentre que el soroll ens el dissimula.

Els espais i els temps litúrgics poden ser una bona escola per fer l'aprenentatge de crear un espai de silenci en el cor, que ens permeti escoltar Déu i escoltar els altres.

Espais i temps, és a dir, la natura i la litúrgia són espais de bellesa per a copsar el que les paraules no saben formular i que sols es formula a través de silencis eloqüents.

Finalment, els santuaris haurien de ser *escoles del silenci de l'amor i del sofriment*.

Pel que fa als santuaris com a escoles del silenci de l'amor, impressiona aquest text de Taizé:

Crist diu: "Aquest és el meu manament: que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat" (Joan 15,12). Tenim necessitat de silenci per acollir aquestes paraules i posar-les en pràctica. Quan ens trobem agitats, inquiets, tenim massa arguments i raons per a no perdonar i no estimar prou i amb facilitat. Però quan mantenim "la nostra ànima en pau i en silenci", aquestes raons s'esvaeixen. Potser a vegades evitem el silenci, i preferim qualsevol soroll, qualsevol paraula o distracció, perquè la pau interior és un afer arriscat: ens fa buits i pobres, dissol l'amargor i les rebel·lions, i ens condueix al do de nosaltres mateixos. Silenciosos i pobres, els nostres cors són conquerits per l'Esperit Sant, plens d'un amor incondicional. De manera humil, però certa, el silenci porta a estimar.

Déu també ens mira, ens acarona amb la seva misericòrdia, amb un silenci expectant.

I pel que fa als santuaris com a escoles del silenci del sofriment:

Davant la mort i el sofriment, ¿quin sentit tenen les paraules? Sense jutjar cap expressió grandiloqüent de situacions de dol o de sofriment, sí que hem de dir que el sofriment i l'experiència de la mort dels qui estimem no es poden esbravar amb crits o paraules sorolloses. Sols la pluja de les llàgrimes silencioses ajuden a retrobar la pau perduda. En els santuaris hi ha molts elements i exemples que ens hi ajuden.

8. LLOC DE TROBADA ENTRE DÉU I LA HUMANITAT

Els santuaris han de ser llocs de trobada entre Déu i la humanitat, han de facilitar que l'encontre entre l'home i Déu s'esdevingui des de l'escolta i del silenci radical que són ambdós.

Podem assenyalar un triple objectiu que ha d'il·luminar la pastoral que es porta a terme en els santuaris i en els mateixos pelegrinatges.

- El *primer objectiu* és que tota la pastoral que es porta a terme en els santuaris ha d'apuntar a la conversió vers el Senyor. Conversió, és a dir, girar l'esguard vers aquell que parla, que allibera, que dona sentit a la vida, ja que la seva Paraula és la Vida.
- El *segon objectiu* és que tots els qui arriben al santuari se sentin reconeguts en la seva dignitat, sigui quina sigui la seva situació personal. La pregunta sorgeix inevitable: ¿què és més important, salvaguardar el dret o que les persones puguin viure amb dignitat i ser acollides i reconegudes com a fills de Déu, encara que sigui passant per una dreuera? A fi de comptes, els santuaris són molt sovint les dreueres per les quals passa amb tota naturalitat l'Esperit Sant desconcertant les formulacions i els plans pastorals.

Finalitat de l'acollida

Acollir en el santuari és facilitar un encontre:

- amb Déu;
- amb la Paraula de Déu;
- amb l'Església;
- en la reconciliació;
- amb la caritat;
- amb la humanitat;
- amb el cosmos;
- amb Maria i els sants.

En el santuari tothom és acollit per a pacificar i guarir les ferides físiques i espirituals. Una acollida relacionada amb la misericòrdia, que no es pot secularitzar perquè es troba de ple en l'àmbit de la gratuïtat, és a dir, del que compartim (o podem compartir tots).

Acollir fa fàcil l'encontre entre Déu i l'home. Per a ser imatges, signes, sacrament de l'acollida de Déu.

- El *tercer objectiu* és reformular o reconduir la devoció i la pietat popular, ja que les estimades imatges que es veneren en els santuaris són una icona esplèndida del Déu que parla i que parla de maneres molt menys complicades de les que ens pensem.

Els objectius pastorals són molt “senzills”:

- conduir al Crist;
- l’home i la dona, sigui quina sigui la seva condició, són el centre i l’objecte de l’atenció dels que fan pastoral en els santuaris perquè són imatges de Déu;
- el santuari, com a lloc sant, és una realitat eclesial;
- Maria i els sants són exemples que ens ajuden en el camí de trobament amb el Crist.

De forma circular, dibuixem de nou, des de l’ortopraxi, l’itinerari que us he proposat a l’inici del llibre.

Com fer possible l’encontre

Heus aquí alguns suggeriments concrets per a poder dur a terme aquesta experiència de trobament, d’escolta i de silenci, que són propis dels santuaris.

L’acollida: Els qui arriben han de ser acollits. Cal posar en marxa tots els mitjans i tota la imaginació per tal que la rebuda sigui real, no sols teòrica.

L’anunci de la Paraula: Déu ens parla a través de la Paraula proclamada. És important que en el santuari sigui proclamada amb netedat, assenyadament i comentada amb encert. Aquesta escolta comporta sempre un compromís.

Celebració: Les celebracions han de facilitar l’ambient adequat per a l’escolta. Una escolta que troba els seus punts àlgids en la celebració de l’Eucaristia i en el sagrament del perdó.

Oració: L’ambient del santuari ha de facilitar la pregària personal que brolla com a resposta a la Paraula proclamada i a les realitats viscudes pels pelegrins, fent néixer els espais de silenci que van més enllà del soroll o de la festa que acompanya molt sovint els pelegrinatges i romiatges.

Diàleg: La acció pastoral contempla el diàleg personalitzat que ajuda a discernir el que Déu ens vol dir o ens està dient.

El santuari: lloc del silenci per a l'escolta

La formulació del títol d'aquest capítol resumeix les sis preguntes fonamentals que es donen en l'àmbit d'un santuari. Unes preguntes que es resumeixen en una sola expressió, pronunciada per part de Déu: us estimo!

És el que des de tota l'eternitat espera escoltar l'home i la dona de tots els temps.

El nombre de visitants dels santuaris augmenta constantment. Aquest increment no ha d'amagar-nos una dada molt rellevant: els qui visiten els santuaris i les seves peticions estan canviant. Se sent a dir, una mica a tot arreu, que les peregrinacions organitzades disminueixen, mentre creix el nombre de visitants individuals. (...) Cada santuari pot escollir la forma específica de la seva pastoral, i és bo que ho faci, però si després no té en compte l'evolució quantitativa i qualitativa dels seus visitants i es limita a mantenir únicament els seus costums i tradicions, corre el risc de fossilitzar-se. És bo, no hi ha cap dubte, reflexionar sobre com acollir aquesta modernitat (aquests homes i dones) que ens truca a la porta i que troba el seu ressò a l'interior dels nostres murs (Giovanni Cheli, president del Pontifici Consell per a la Pastoral de Migrants i Itinerants).